

RÉTSÁGI ÁLTALÁNOS ISKOLA OKTATÁSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA

Bevezetés

A Rétsági Általános Iskola a város vonzáskörzetének legnagyobb közoktatási intézménye. Iskolánk évtizedek óta a rétsági kistérség és Rétság város szellemi életének motorja, az oktatási ágazat egyik kistérségi központja. A kistérség egyik legnagyobb tradíciókkal rendelkező iskolájaként pedagógiai programunk egyik kulcspontra a vonzáskörzetünkbe tartozó iskolák együttműködésének koordinálása, s egy példaértékű kistérségi közoktatási modell kialakítása.

Rétság város és így Általános Iskolánk is fontos közlekedési főútvonal mentén helyezkedik el, valamint kistérségi központi szerepet tölt be. Önkormányzatunk 2008-ban 60 építési telket alakít ki. Várhatóan folyamatos lesz a betelepülés, a növekvő tendenciát mutató lélekszám.

A város hagyományait ismerő és átadó régi, valamint folyamatosan érkező új lakóinak közös érdeke, hogy a mindenkori ideköltözők a jelenlegihez hasonlóan sokrétű, nyitott és stabil értékrenddel bíró polgárok legyenek, ugyanis ez a fajta fluktuáció biztosítja Rétság lakóközössége egészséges szellemi potenciáljának mindenkori alapját.

Az oktatáshoz kapcsolódó önkormányzati feladatok terén igen nagy felelősséggel, az elkövetkező egy-két évtized elvárásainak való megfelelés szándékával tervezünk.

A szülők elsődleges célja - és a helyi önkormányzat, valamint az iskolafejlesztésen gondolkodó polgárok elsődleges feladata – az, hogy a rétsági iskoláskorú gyermekek egy versenyképes, magas színvonalú, értékorientált, helyi iskolarendszer keretei között végezzék alapfokú tanulmányaikat, és ezáltal egyre jobb eséllyel induljanak a középfokú tanintézmények felvételijén.

Rétság Város lakossága mindig kiemelt figyelmet fordított a város oktatási ügyeire. Ennek pozitív hatásai jól érzékelhetőek településünk oktatáspolitikájának eddigi történetében: volt, hogy a szülők segítő ötletének, illetve segítő munkájának köszönhetően indultak el fejlesztő változások.

Az intézményünk rövid bemutatása

A Rétsági Általános Iskola tanulóinak száma: 15 tanulócsoporthoz 308 fő. Közülük 78 gyerek más településről ingázik Rétságra.

Az iskola alapító okiratának megfelelően bizonyos típusú fogyatékkal élő tanulók oktatását-nevelését is végezzük integrált formában. Ebben a tanévben tizenhét sajátos nevelési igényű tanulója van iskolánknak.

A 15 tanulócsoporthban 28 tanár oktatásával átlagosan 20 fős osztálylétszám mellett, folyik az oktatás. Öt napközis csoportban és egy tanulószobai csoportban készülhetnek fel a diákok a másnapi tanórákra.

Az oktatási intézmény 28 tagú nevelőtestületében nincs képzés nélküli nevelő.

Szociális háttér

Rétság város a rétsági kistérség közigazgatási és közszolgálati központja 3000 lakossal. A rétsági kistérség települései Nógrád megye nyugati részén, Szendehelytől – Parassapusztáig, Diósjenőtől – Nógrádsápig 25–30 km-re egyfajta gyűrűként veszik körbe városunkat. A kistérség 25 településén kb. 25.560 lakos él.

A Rétság az ország egyik dinamikusan fejlődő városa.

A rétsági kistérség települései aprófalvas települési formával, a munkanélküliek és a hátrányos helyzetű lakosság magas arányával is jellemezhetőek. A kistérség lakosságának 88%-a (!) kicsi falvakban él, s ez a tény speciális feladatok elé állítja az önkormányzatokat és intézményeiket.

A legújabb felmérések szerint a rétsági kistérség településein a szociálisan és mentálisan hátrányos helyzetű lakosok aránya meghaladja a 40 %-ot (!), s az ezáltal indukált problémák természetesen sújtják a gyerekeket is. A gyerekek igen magas százaléka apró falvakban él (70% - településenként eltérő arányban), ingerszegény környezetében, rossz szociális körülmények között (gyermekvédelmi támogatásban a gyerekek 41%-a részesül!).

A létminimum alatt élő családok magas száma egyrészt a kistérség elmaradott mezőgazdasági lehetőségeinek, másrészt a közeli nagyobb városokból (Balassagyarmat, Vác) kiköltöző elszegényedett családok kitelepülésének köszönhető. Hátrányos helyzetűként az iskolai statisztikákban a gyerekek 25 %-a (Rétságon 14,33%-a), veszélyeztetettként több mint 15 %-a (Rétságon 7%-a) szerepel. Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben a gyerekek 41%-a (Rétságon 17%-a) részesül! Ingyenes tankönyv ellátásra 109 tanuló (36,33%) jogosult. A halmozottan hátrányos helyzetű, tanulási nehézségekkel, sok esetben részképeség-zavarokkal küzdő, zömében iskolával nem rendelkező falun élő tanulók oktatása-nevelése intézményünkben és néhány más környékbéli nagyobb iskolában integrált formában történik.

Rétságon sok a csonka család (a csonka családban élő gyerekek száma 61 fő! – 20%), a három – vagy többgyermekes család. A családi, környezeti szocializáció sok gyermek esetében szegényes.

Az ilyen körülmények közé születő gyermekek esélyegyenlőségének különbözőségeit nehéz csökkenteni. A hátrányok kompenzálásának fő terepe ezért az iskola. Itt sajátíthatják el gyermekeink azt a tudást, azokat a kulcskompetenciákat és azt a motivációt, melyek révén elkerülhetővé válik az iskolai lemorzsolódás, s melyek birtokában sikereket érhetnek el az oktatás és képzés későbbi szakaszaiban.

Az oktatás – nevelés jelenlegi helyzetének elemzése

Városunk általános iskolai korosztálya számára az Önkormányzat egy általános iskolában – mely (széttagoltan) két telephellyel működik, három épületben - biztosít tanulási lehetőséget.

A művészeti oktatást is fontosnak tartjuk együtt tárgyalni az általános iskolával, mivel a 308 általános iskolás tanulóból 88 fő folytat tanulmányokat a művészeti iskolák (Rózsavölgyi Márk Művészeti Iskola: 32 fő; Lajtorja néptánc: /18+16+22/ 56 fő) kihelyezett osztályaiban is! Úgy gondoljuk, célszerű, ha ez a magas lakossági, szülői és tanulói érdeklődés a művészetek iránt valamilyen formában megjelenik az iskolafejlesztési program keretein belül is.

Ugyanígy célszerűnek tűnik az Önkormányzat által is támogatott iskoláskorúak sportoktatásának további fejlesztési lehetőségeit is megvizsgálni a fejlesztési programban. A feladat megoldása már folyamatban van.

A jelenlegi helyzet nehézségei

Városunkban egy intézményként, de két telephelyen (6 épületrészben) működik az általános iskola 1990-óta.

Az Önkormányzat hathatós támogatásával, az iskola vezetésének, és a tanári kar kimagasló együttműködési készségének köszönhető, hogy a jelenleg öt+egy (!) különböző helyen folyó tanítás egyre emelkedő színvonalon, emelkedő gyermeklétszám mellett tud folyni! A fokozott tanári felügyeletnek, tanári kísérésnek és óriási szerencsénknek köszönhető, hogy a kettes számú főúton naponta többször átkelő tanítványainkat, pedagógusainkat nem érte tragikus baleset. Ezért is fontos a széttagoltság megszüntetése. Ne fordulhasson elő a 2001. november 20-i balesethez hasonló esemény. (Lengyel kamion belerohant a buszmegállóban várakozó utasokba.) Mindezen problémákat kezeli az általunk vázolt több variációs, új koncepció, s egyben megoldást kínál a következő évtizedek várható változásaira is.

Jövőkép

Európai Uniós környezetben feltehetően tíz-húsz év múlva nem lesz kérdés az idegen nyelvek oktatásának és a számítástechnikai eszközök kezelésének fontossága, hiszen ezek birtoklása nélkül az alapvető életviteli minimum sem lesz elérhető. Ebből fakadóan – ha nem képes a gyors váltásra – rövid időn belül elvesztheti majd vonzerejét az az iskola, mely nem ezeket e területeket helyezi előtérbe. Az oktatási rendszer ebben az értelemben a nyugat-európai mintára fog hasonlítani, s a ma még kiemelkedőnek tűnő elemek az alapvető követelményi szint részeivé válnak.

Mindemellett azonban – szintén a nyugat-európai mintához hasonlóan – felerősödik majd a művészetek, és a magas szintű sportolás oktatása iránti igény.

Míg a tehetősebb közép- és felsőosztálybeli szülők a „minőségi élet” megélésének alapjait egyre korábban szeretnék elsajátíttatni gyermekeikkel, a később érő, vagy nehezebben szocializálódó gyermekek szülei számára a művészeti oktatást előtérbe helyező iskolatípus a leghatékonyabb segítség gyermekük felzárkóztatásához.

A fokozódó érdeklődés tapasztalható mind a művészeti tárgyak, mind a sport oktatása iránt, ezért indokolt a két témakör közös tárgyalása.

Azok az iskolák, amelyek eleget tudnak tenni a megnövekedett igényeknek, saját lakosságuk és a környező települések családjai által rendelkezni fognak a megfelelő létszámú tanulóval. A versenyben lemaradó intézmények menthetetlenül elsorvadnak, és mind a pedagógusi kar, mind a tárgyi feltételek, mind a tanulói színvonal tekintetében gyenge színvonalú oktatási intézménnyé válnak.

Szeretnénk, ha Rétság ebben a versenyben kistérségi központként élenjáró megoldásokat felmutató település lenne, megőrizve saját lakosságának bizalmát, sőt, ide vonzva a környező települések igényes oktatásra vágyó polgárainak gyermekeit is. Rétszágon ehhez a szakmai feltételek adottak, de hiányzik egy XXI. század igényeinek megfelelő korszerű iskolaépület.

Iskolafejlesztési koncepciónk alapjai

Mindenképpen az anyagi eszközök feletti felelősségteljes diszponálásra vall az iskolánk 1990-es elhelyezése az alsós épületben, de mára be kell látni: az épületek fizikális széttagoltsága miatt az egységes, stabil rend nem épülhetett ki a rétszági általános iskolában.

A jelenlegi helyzetben akkor cselekszünk helyesen, ha a meglévő hátrányos helyzetből – széttagoltság; a tantermek alkalmatlansága a megfelelő tanulói osztálylétszámok befogadására - előnyt igyekeznek kovácsolni.

Iskolafejlesztési koncepciónk mindezen kérdésekre választ keres.

Alapvető kiindulási pont számunkra, hogy a lehető legjobb hatékonyságú megoldást találjuk meg, minél gazdaságosabb megoldások révén.

Tárgyi feltételek

Városunk egy olyan épülettel rendelkezik, mely alkalmassá tehető magas színvonalú oktatásra. Az Iskola téri épület a megfelelő felújítás és bővítés után mind kinézetével, mind belső kialakításával alkalmassá válik egy modern képzési program befogadására. Mivel koncepciónk szerint a gyermeklétszám egy iskolaépületbe kerülne megfelelő pedagógiai program szerint, létre lehet hozni egy szellős, kellő szaktanteremmel rendelkező, idegen nyelvi, informatikai iskolát, melyben idővel a 12 évfolyamos oktatás is helyet kaphat. Jelenleg a tantermeink kevesebb, mint 60%-a felel meg az új törvényi előírásoknak.

Az épület alakja, belső terei a felújítás során még inkább alkalmassá tehető arra, hogy a belépő diákok inspiráló környezetben folytathassák tanulmányaikat.

A nem iskolacélra épült „alsós” épület több megoldása ma már nem alkalmas iskolai célra, pl. a keskeny folyosók, a szűk termek stb.

Konyhánk, a kettős főút túloldalán, iskolánktól több mint egy kilométerre található. Minősíthetetlen körülmények között, elavult felszerelésekkel, omladozó épületegyüttesben üzemel.

A bővített, felújított épületet alkalmassá kell tenni 16 tanulócsoporthoz befogadására, a konyha és étkezdé működtetésére.

Személyi feltételek

Városunk általános iskolai feladatainak ellátásához megfelelő pedagógusi kar áll rendelkezésre. Ebben az esetben több irányú (alapfokú, napközis, SNI-s, művészeti, középfokú) építkezés jó személyi alapokra építhet, bázisát képezhetné a különböző szakirányú intézmények létrehozásának. Természetesen az intézményvezetői létszám növekedne, de a különleges oktatással a tanulónkénti normatív támogatás összege is jelentősen nőne.

Demográfiai elemzés és előrejelzés

Minden közoktatási koncepció kiindulási pontja a várható tanulói létszám alakulása. Éppen ezért kulcsfontosságú a tanulói létszám minél pontosabb meghatározása. Ezen tény figyelembevételével vizsgáltuk meg Rétság demográfiai tendenciáját mintegy 5 éves távlatban. Ez a vizsgálat Rétság kedvező helyzetéből fakadóan az országos átlagnál jobb jövőképet állapít meg, mind a lakosság, mind a tanulói létszám növekedni fog.

Véleményünk szerint egy legkorábban 2010 szeptemberében elinduló oktatási intézmény milyenségét nem lehet az ezt követő 3 tanév várható adataira építeni, hiszen egy iskola feladatait legalább 10-20 évre célszerű tervezni!

A demográfiai helyzet fenntartása és javítása érdekében Rétság város önkormányzata már jelentős lépéseket tett:

- Az Ipari Parkba betelepült üzemekben dolgozó közel 1000 fő közül telek kialakítás, lakásépítés után többen kívánnak letelepülni;
- További 800 új munkahely alakul napjainkban a közeljövőben beinduló új gyárakban;
- A környék fiataljai folyamatosan érdeklődnek városunkban telekvásárlási lehetőségekről – a már említett 60 új telek ezeket az igényeket kívánja kielégíteni

A város, a kettős számú főútnak is köszönhetően is vonzó a környékbeli kistelepüléseken élő fiatalok, valamint a nagyvárosokból kitelepülők számára.

Rétság iskolafejlesztési koncepciójának megalkotásakor tehát három szempontot kell figyelembe venni:

- az oktatásban tanulók várható létszáma
- ezen létszám kiszolgálásához szükséges tárgyi és személyi háttér
- vonzó kínálat a környező településen élők felé – hogy ne csökkenjen létszámunk, sőt...

A pozitív változás biztosítékai:

- A már beindult ipari park által biztosított munkahelyek – letelepülések
- A beindulás előtt álló „napkollektor gyár” – újabb 800 munkahely – potenciális betelepülők
- 60 új építési telek 2008-tól;
- A volt honvédségi laktanyában kialakítandó lakások;

- Az Európai Unióhoz való csatlakozás következményeként megcélazzuk a szlovákiai magyar anyanyelvű diákok beiskolázását (pl. labdajátékok osztályba) – Sahy – Retság 22km
- Labdajátékok osztály középfokú oktatása is

Retságnak meghatározó kistérségi centrumtelepüléssé kell válnia. A Kistérségi iskola kialakításának koncepciója folyamatban van. A közeljövőben várható, környékbeli, bezárásra ítélt iskolák gyerekei itt jelennek meg. Ennek az előszele már elérte iskolánkat. Ennek várható következményeként akár 400 fő is lehet a létszámunk. A demográfiai mutatók mellett meg kell vizsgálni a városunk speciális helyzetéből fakadó főbb változási folyamatot is. Ezek a vizsgálatok két nyomon kell, hogy haladjanak:

- a a jelenlegi körülmények figyelembevételével
- b a várható régiós fejlesztések figyelembevételével

Pozitív változások Retságon

- Régen, iskoláinkból 40-50 tanuló vittek 6-8 osztályos gimnáziumba, ma már csak 1-2 főt,
- Egyre könnyebb Retság megközelítése a vonzaskörzetből,
- A 2/A ut elkészülte óta egyre vonzóbb Retság a nagyvárosokból kitelepülők számára
- Kistérségi Iskolaközpont szerepet töltünk be.

Retság lakónépességének száma 10-20 éves átlagot tekintve – a kedvező földrajzi elhelyezkedésből kifolyólag – az országos tendenciákkal szemben növekvő lesz, az óvodás és iskoláskorú gyermekek száma ezen periódusban szintén növekedni fog.

Retságon várható pozitív változások hatásai

- a fiatalok arányának növekedése
- a középkorúak ingadozó, de tendenciózusan növekedő létszáma

Jelentős és tartós súlyponteltolódást fog kiváltani városunk mindenkori Önkormányzatának tevékenységében. A régen elköltöztek – az újonnan létesült üzemeknek, a munkahelyek bővülésének és az életkörülmények javulásának köszönhetően – visszaköltöznek.

Várhatóan az aktív életet élők egyre kisebb része fog a szomszédos városokhoz kötődni, és a növekvő számú időskorúak is szívesebben töltik idejüket lakóhelyükön. E folyamat ismeretében érdemes minden tervezhető lépést már most számításba venni.

A demográfiai adatok vizsgálata, és a várható lakosság-csere során kialakuló társadalmi szerkezetviszony elemzése után arra a következtetésre jutottunk, hogy a város közoktatásában törekedni kell a magas színvonal és a 21. század elvárásainak megfelelő tagozatok létrehozásával idecsábítani a lehető legtöbb gyermeket a környező településekről is, hogy gond nélkül fennmaradhasson iskolánk.

Ha minden tervünk megvalósul (lakóövezet, az ipari park bővülése és a 2008-ban beinduló 60 építési telek benépesülése), akkor 10-20 év múlva sem válhat kérdésessé iskolánk létjogosultsága, hiszen lesz elegendő általános iskoláskorú gyermek, akire fenn kell tartani az intézményünket. Amikor ez a tendencia megvalósulni látszik, három lehetőséget kell szem előtt tartanunk:

1. Középiskolai oktatást indíthatunk el folyamatos, felmenő rendszerben. Így Rétságnak 8-10 év múlva akár önálló középiskolája is lehet. Ez a verzió magában hordozza azt az előnyt is, hogy nem kell a pedagógusokat elbocsátani, tovább taníthatnak mint középiskolai tanárok. (Természetesen ehhez évekre előrelátó személyzeti politikára van szükség, és a megüresedő helyekre minél több, ebben a rendszerben is foglalkoztatható pedagógust érdemes felvenni.)

2. Amennyiben a megüresedő alsós iskolaépületet nem kívánjuk tovább finanszírozni, az önkormányzati tulajdonú épületet bérbe lehet adni egyéb tevékenységekre.

Így a város által az épületekbe befektetett pénz a feladatok ellátása után tovább kamatozik, visszaforgatható bevételt jelentve a városközösség számára.

3. Körzet központ vagyunk, melyet az új iskola megépülésével tovább kell erősíteni! A Rétság Kistérségi Munkaügyi Központtal együttműködve - délutáni szabad, korszerű teremkapacitásunkat magas színvonalú, többszínű OKJ-s képzésekre rendelkezésre tudjuk bocsátani

- informatikai szakember képzés (alap-közép-felsőfokon)
- mérlegképes könyvelő képzés
- nyelvi oktatások (kezdő-haladó-újrakezdő)
- kereskedelmi-, idegenforgalmi szakemberek képzése
- vagyonőr képzés, stb, ...

Igény esetén levelező oktatáshoz a felsőfokú képzés részére is tudnánk helyet biztosítani. (pl.: Gábor Dénes Főiskola kihelyezett tagozata)

Véggövetkeztetések, és megvalósítási verzió:

1. A demográfiai változások, valamint a befektetendő összeg nagysága miatt az iskolafejlesztési program kialakításakor legalább 15-20 éves távlatban kell gondolkodni.

2. Igyekezni kell olyan megoldást találni, mely városunk anyagi forrásait a következő 15-20 évet tekintve a legbiztosabban jövedelmező iskolafejlesztési befektetésekbe irányítja.

3. Gondoskodnunk kell arról, hogy a mai igényeket kielégítő megoldások következményei a vizsgált időszak második felében ne váljanak hátránnyá a város akkori lakói és vezetése számára.

4. Pedagógiai szempontból nagyobb jövője van azon oktatási intézményeknek, melyek szakosítottóságuk révén megfelelnek a 21. század által támasztott igény szintnek.

a. A Kistérségi Iskolaközpont kialakítása

b. nyelvi, informatikai, nemzetiségi általános iskola (újra beindítani...)

c. általános iskola labdajátékok osztállyal

d. művészeti iskola

e. sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelése

f. logopédiai és gyógytestnevelői foglalkozások – kistérségi feladatok ellátása

g. a felső tagozatos napközis foglalkozások bevezetése

5. Az Iskola téri épületben a felújítás, bővítés után 16 osztállyal, megfelelő szaktermekkel felszerelve indulhatnak el a 4.a-g. pontokban felsorolt tevékenységek.

6. A pozitív demográfiai tendenciák mellett, az iskolánk jó kihasználtsággal tud működni.

7. Rétság jelenlegi gazdasági helyzete lehetővé teszi, hogy ne csak a következő négy-öt évre tekintsünk, hanem megvalósíthassuk azt a koncepciót, mely 15-20 évre megnyugtató megoldást fog jelenteni városunk oktatására nézve.

8. A városunkban tervezett beruházások és fejlesztések mind arra mutatnak, hogy – amíg a jelenlegi bevételi szisztémát központilag meg nem változtatják – érdemes Rétságon egy sokrétű, magas igény szintnek megfelelni képes oktatási hálózatot kiépíteni.

A város és iskolánk szolgáltató jellegének sokrétű növelésével, további vonzó hatást fogunk gyakorolni nemcsak a rétsági családokra, hanem a kistérségre is.

Javasolt cselekvési ütemterv:

- 2007. év folyamán iskolarendszer koncepció elkészítése
- 2007. év folyamán komplett műszaki felmérés a jelenlegi épület felújításáról, költség kalkulációval.
- 2007. folyamán az iskolaépület bővítésének előkészítése.
- 2008-2010. év a szakmai koncepciók részletes kidolgozása – személyi feltételek biztosítása célzott továbbképzésekkel.
- 2009. folyamán a régi épületek felújítása
- 2010/11-es tanévben új iskola elindítása, a teljes iskolarendszer működésbe hozása.

Gyermekek születési létszámának alakulása				
Naptári évek	Rétság	Tolmács	Bánk	Tanévek
2006.	35	3	5	2013/2014
2005.	27	4	2	2012/2013
2004.	26	3	4	2011/2012
2003.	26	5	6	2010/2011
2002.	32	11	4	2009/2010
2001.	22	5	3	2008/2009
2000.	36	4	1	2007/2008
1999.	31	3	5	2006/2007
1998.	31	5	6	2005/2006
1997.	25	7	3	2004/2005
1996.	32	5	5	2003/2004
1995.	40	9	7	2002/2003
1994.	34	7	1	
1993.	26	10	7	
1992.	30	14	2	
1991.	37	12	6	
1990.	30	11	9	
1989.	45	6	4	
	565	124	80	

Rétság, 2007. november 15.

Holman Ferenc
igazgató